

Реферати

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЦИКЛУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В МЕДИЧНИХ ВУЗАХ

Колечкіна І.В., Криворучко Т.Д., Кушпіль Н.О.

Розглянуті принципи, методи та прийоми організації навчання загальноосвітніх дисциплін іноземних студентів на початковому етапі з метою підготовки їх до подальшого отримання освіти в вузах України російською(українською) мовою. Визначена роль викладача в оптимізації навчального процесу, підвищенні мотивації студентів щодо отримання знань та його вплив на якість засвоєння початкового матеріалу.

Ключові слова: професійна компетенція, мовна компетенція, самоконтроль, самоорганізація, самостійна робота.

INTEGRATED APPROACH TO THE TEACHING OF GENERAL EDUCATION CYCLE'S SUBJECTS IN THE INITIAL STAGE OF FOREIGN STUDENTS IN MEDICAL INSTITUTIONS

Kolechkina I.V., Krivoruchko T.D., Kushpil N.A.

The principles, methods and techniques of training general education disciplines of foreign students at an initial stage in order to prepare them to receive education in universities of Ukraine in Russian(Ukrainian). Defines the role of the teacher in teaching is motivating the students to acquire knowledge and its impact on the quality of learning.

Key words: professional competence, language competence, self-control, self-organization, independent work.

УДК 615 + 376.68

Е.Г. Колот, С.Ю. Чечотіна, О.В. Власова, О.В. Хміль
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ

У статті показані переваги та недоліки впровадження європейського освітнього процесу в навчанні іноземних студентів, оцінені пасивні та активні методи навчання іноземних студентів медичного ВНЗу. Гуманістична система запропонована як адаптований до навчання іноземних студентів активний метод.

Ключові слова: кредитно-трансферна система, фармакологія, методи навчання, іноземні студенти.

Напрямок розвитку вищої освіти в Україні йде пліч опліч з ходою держави до єдиного Європейського та Світового освітнього простору через упровадження багатоцільового механізму Європейської кредитно-трансферної системи (European Credit Transfer system - ECTS). В процесі інтеграції в Європейський простір вищої освіти України, яка увійшла в зазначений проєкт у 2005 році разом з іншими державами, виконується Болонська декларація, яка направлена на уніфікацію освітнього простору. Це дозволяє проводити підготовку як українських, так і іноземних студентів у єдиній системі, що відповідає світовим вимогам. Участь України в цій системі навчання підвищує її імідж і забезпечує зростання кількості іноземців, які хотіли б навчатися в українських вищих навчальних закладах (ВНЗ). З 2004 року в «Українській медичній стоматологічній академії» (УМСА) була введена кредитно-модульна система організації навчального процесу на перших курсах. Нова програма з фармакології за кредитно-модульною системою навчання впроваджена на 3-му курсі медичного факультету у 2006 році, а на 2-3 курсі стоматологічного факультету – у 2010 році.

Метою роботи було дослідження факторів, що приваблюють іноземних студентів до навчання в ВДНЗ України «УМСА», з метою обрання методичних підходів викладання фармакології цим іноземним студентам.

Матеріал та методи дослідження. Уніфікація і європеїзація системи навчання в Україні збільшила можливості студентів, особливо іноземних, у виборі ВНЗів. На це вказує зростання кількості іноземних студентів, які навчалися на кафедрі фармакології УМСА протягом останніх 10 років у середньому в 2-3 рази, що навчаються за спеціальністю «Лікувальна справа» і в 3,4-6,5 рази тих, що навчаються за спеціальністю «Стоматологія». Слід зауважити, що зростання кількості студентів з інших країн співпадає з упровадженням в УМСА Європейської системи навчання, яка привабила більшу кількість студентів-іноземців (таблиця).

Таблиця

Динаміка співвідношення українських та іноземних студентів, які навчалися на кафедрі фармакології

Навчальний рік	Спеціальність			
	«Лікувальна справа»		«Стоматологія»	
	Українські студенти,%	Іноземні студенти,%	Українські студенти,%	Іноземні студенти,%
2003-2004	92	8	95	5
2006-2007	81	19	83	17
2007-2008	87	13	70	30
2008-2009	80	20	75	25
2009-2010	83	17	68	32
2010-2011	77	23	69	31
2011-2012	82	18	76	24
2012-2013	84	16	74	26

В перехідний період впровадження в Україні Європейської системи навчання, в конкуренції з ВНЗ інших держав (США, Канада, Німеччина, Франція та ін.), існують деякі особливості для заохочення навчання іноземних громадян, такі як: низький мовний контроль іноземців при зарахуванні до ВНЗу. Інші ж країни вимагають від абітурієнтів-іноземців якісного проходження мовних та академічних тестів (TOEFL, IELTS, SAT, GRE, GMAT та ін.), конкурсу документів, іноді — співбесіди [4]; доступна оплата за навчання іноземних студентів, наприклад, в

УМСА вона нижча у разі (в середньому 4000 USD за рік і не змінюється протягом всього терміну навчання), для порівняння — вартість навчання в CATS College London — за 1 тримістр — £ 8 650 / за 3 тримістра — £ 25 950 / оплата за рік вперед — £ 25 000; в University of Debrecen (Угорщина) на факультеті General Medicine – 12500 USD) [7]; низькі вимоги до початкового шкільного рівня знань з біології, хімії, фізики. В британських ВНЗ, наприклад, вимагають відмінних атестатів і обов'язкового проходження підготовчої загальноосвітньої програми A-level або спеціалізованої медичної CATS College [7]; гарантованість отримання кожним студентом-іноземцем диплому з вищої медичної освіти. В європейських ВНЗ (наприклад, в Італії) за високих вимог тільки 3 студенти з 10, що поступили до ВНЗ, завершують повний курс навчання [8].

Результати дослідження та їх обговорення. В конкурентній боротьбі за іноземного студента будь-які поступки є тимчасовими. І тому, незважаючи на контингент українських іноземних студентів в ВДНЗ України «УМСА», викладачі кафедри фармакології керуються методичними принципами і підходами, які забезпечать справжні переваги в сучасному навчальному процесі в Україні. Це такі, як: навчання іноземних студентів здійснюється за державними та міжнародними стандартами вищої медичної освіти; збереження національної самобутності в українській педагогіці, що вказує на особливе бачення формування єдиного освітнього простору з Європою і є відповіддю на слова К.Д.Ушинського: «Нельзя жить по образцу другого народа, как бы заманчив он не был» [6]; використання групових та лекційних форм навчання студентів, надаючи перевагу аудиторним годинам. Наприклад, для вивчення фармакології студентам 3 курсу медичного факультету пропонується 130 аудиторних годин (62%) і 80 годин - позааудиторних самостійних (38%). Опікування іноземних студентів на аудиторних заняттях необхідне, оскільки їх самонавчання недостатньо ефективне і, внаслідок низького рівня знань і мовного бар'єру, буває неможливе. Ці методи навчання відрізняються від таких за кордоном, де вони орієнтовані на самостійну позааудиторну та науково-дослідницьку роботу. Методи викладання, наприклад у Великобританії такі, що відповідальність за успіх навчання покладається на студента. Вся дослідницька робота, яка складає ліву частину університетського курсу, виконується студентом самостійно [4].

Викладачі кафедри фармакології УМСА активно застосовують у навчанні іноземних студентів стандартні (пасивні методи) та інноваційні (активні, інтерактивні), які пропонуються як універсальні [5], а саме: Пояснювально-ілюстративний (у мультимедійних презентаціях, лекціях, розгляданні таблиць, стендів, демонстраційних шаф, малюнків та схем у навчальних посібниках), який є єдино ефективний для навчання студентів-іноземців зі значним мовним бар'єром, особливо у англомовних студентів. Репродуктивний, що обумовлює навчання за єдиним алгоритмом, стандартами. Так, для вивчення медичної рецептури викладачами нашої кафедри підготовлені посібники на російській мові (Медицинская рецептура: Учебно-методическое пособие для студентов иностранных факультетов /Т.А. Девяткина, Э.Г. Колот, Р.В. Луценко, В.Н. Христюк. – Полтава, 2011. – 104 с.) та англійській мові (General prescription: Operating instructions to laboratory lessons on Pharmacology for English-speaking students of medical and stomatological faculty/ Vazhnichaya Ye.M., Devyatkina T.A., Khristyuk V.N.–Poltava, 2008.– 34p.) зі зразками рецептурних прописів препаратів у різних лікарських формах та переліку завдань (20-30) для самостійної роботи. Проблемний метод навчання з використанням ситуаційних задач, логічних тестів, завдань з частково відсутньою інформацією, які є ефективними в підготовці студентів-іноземців з високим рівнем знань. Евристичний метод, який передбачає конструювання студентами своїх знань, освіти, ерудиції, і є технологією творчого розвитку студентів [2]. Цей метод використовується на кафедрі фармакології УМСА в організації виконання студентами індивідуальної самостійної роботи: підготовка кросвордів, алгоритмічних схем лікування патології і надання невідкладної допомоги, схематичне відображення механізмів дії препаратів, підготовка мультимедійних презентацій, виконання бібліографічного пошуку та ін. Але, студенти-іноземці негативно ставляться до цього методу навчання, виявляючи глибоку пасивність, а інколи і агресивне несприйняття. За свідченнями викладачів нашої кафедри тільки незначна кількість (10-15%) студентів факультету підготовки іноземців позитивно сприймають активні методи навчання (евристичний та дослідницький). Тому, для охоплення більшої кількості іноземних студентів активними та інтерактивними методами навчання з метою наближення до вимог європейської кредитно-модульної системи, нами впроваджується «гуманістична система поглядів» на процес навчання, яка складається з наступних принципів [1]: демократичність спілкування в тандемі викладач-студент; пошук здібностей в кожному студенті для його реалізації; цілісний підхід до розвитку та навчання іноземних студентів (інтеграція інтелектуального, тілесного та духовного початку); акцент на навчанні через досвід та проведення дослідницьких робіт (імітація реальних життєвих ситуацій в діловій грі, проведенні етичних експериментів на тваринах (наприклад, дія атропіну сульфату на око кролика) та студентах (наприклад, особливості реакцій людей з різним типом нервової системи на дію кофеїну), де поєднується емоційна та когнітивна сфера; індивідуальний підхід, як найунікальніший стиль навчання і актуальний для контингенту українських іноземних студентів, коли викладачу необхідно враховувати інтереси та емоції кожного студента; зміна ролі викладача з патерналістсько-контролюючої до фасилітаторної – створення атмосфери уважного і підтримуючого відношення до студентів; забезпечення стабільної активності студентів через їх самостійність у виборі об'єму інформації та методів і часу її опанування; упровадження викладачем «свободи навчання» через створювання ситуації успіху на всіх етапах навчальної діяльності. Завдання викладача – використовувати індивідуальний підхід до кожного іноземного студента, примусити його повірити в свої сили і змінити погляд на свої дії, зуміти викликати у нього відчуття жаданого успіху.

Висновок

Необхідно відмітити, що гуманістична система поглядів та обрані методичні підходи навчання іноземних студентів допомагають в реалізації сучасного українського освітнього процесу. А креативна (творча) педагогіка на

кафедри фармакології сприяє формуванню в ВДНЗ України «УМСА» високоякісної і привабливої для іноземних громадян Європейської системи навчання.

Література

1. Иванова С.В. Гуманизация образования: цели, задачи и условия / С.В. Иванова // Ценности и смыслы. – 2010. – №2 (5). – С. 91–117.
2. Король А.Д. Диалоговый подход к организации эвристического обучения / А.Д. Король // Педагогика. – 2007. – №9. – С.18–25.
3. Михайличенко О.В. Методика преподавания общественных дисциплин в высшей школе: учебное пособие / О.В. Михайличенко // – Сумы: СумДПУ, 2009. – 122 с.
4. Освіта.У.А. Образование за рубежом: Обзор регионов мира – Режим доступа: http://ru.osvita.ua/abroad/higher_school/articles/25020/
5. Сарсенбаева С.С. Активные методы обучения в медицинском ВУЗе: учебное пособие / С.С. Сарсенбаева, Ш.Х. Рамазанова, Н.Т. Баймаханова // – Алматы, 2011. – 36 с.
6. Шушляпин О.И. Болонский процесс: медицинское образование в контексте творческих педагого-психологических подходов / О.И. Шушляпин, В.Д. Бабаджан, Н.Г. Рындина [и др.] // Містечтво лікування. – 2012. – № 6 (92). – С. 16–20.
7. Global Study: Образование за рубежом. Образование в Великобритании. CATS Cambridge - Pre-University по специальности медицина – Режим доступа: <http://www.globalstudy.ru/1/10/863/obrazovanie-v-velikobritanii-cats-cambridge-pre-university-po-specialnosti-medicina>
8. Global Study: Образование за рубежом. Высшее образование в Италии – Режим доступа: <http://www.globalstudy.ru/1/8/303/visshee-obrazovanie-v-italii>

Реферати

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ФАРМАКОЛОГИИ ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ

Колот Э.Г., Чечотина С.Ю., Власова Е.В., Хмилъ А.В.

В статье показаны преимущества и недостатки внедрения европейского образовательного процесса в обучение иностранных студентов, оценены пассивные и активные методы обучения иностранных студентов медицинского вуза. Гуманистическая система предложена как адаптированный к обучению иностранных студентов активный метод.

Ключевые слова: кредитно-трансферная система, фармакология, методы обучения, иностранные студенты.

MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES OF PHARMACOLOGY TEACHING TO FOREIGN STUDENTS

Kolot E.G., Chechotina S.Yu., Vlasova E.V., Khmil E.V.

In the article, it is shown the advantages and disadvantages of the implementation of the European educational process to the international education as well as passive and active methods of teaching of foreign students at medical higher educational establishments. Humanistic system is proposed as active method adapted to foreign students teaching.

Key words: credit-transfer system, pharmacology, teaching methods, foreign students.

УДК 616.1/4:378.147

О.А. Коробко

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця

СУБ'ЄКТИВНІ ТА ОБ'ЄКТИВНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Мета – вивчити суб'єктивні та об'єктивні аспекти оцінки знань іноземних студентів на кафедрі внутрішньої медицини. Матеріал та методи. Проведено анонімне опитування 38 іноземних студентів за допомогою спеціально розробленої анкети. Результати свідчать про те, що в більшості випадків оцінювання знань іноземних студентів на кафедрі внутрішньої медицини № 2 є об'єктивним, що підтверджує відповідність оцінки за поточну успішність та підсумковий модульний контроль.

Ключові слова: іноземні студенти, об'єктивність оцінювання, внутрішня медицина.

В останні роки розвитку медичної освіти в Україні все більшої ваги починають набувати проблеми, пов'язані з навчанням іноземних студентів. Актуальність “конвертованості” медичної освіти пов'язана як з економічними, так і з міграційними, соціокультурними та іншими причинами. Проте до цього часу немає достатньої кількості серйозних досліджень, які б дозволили зробити об'єктивну оцінку існуючих методів викладання іноземним студентам, їх навчання, оцінювання тощо.

Метою роботи було вивчення суб'єктивних та об'єктивних аспектів оцінки знань та розробити шляхи удосконалення об'єктивного оцінювання іноземних студентів на кафедрі внутрішньої медицини.

Матеріал та методи дослідження. З метою вивчення відношення студентів до якості викладання предмету «внутрішня медицина» за допомогою спеціально розробленої анкети було проведено анонімне опитування 38 іноземних студентів у віці від 18 до 29 років (середній вік студентів склав $25,74 \pm 1,64$ років). Анкетування проведено у 24 (63,2 %) осіб чоловічої та 14 (36,8 %) осіб жіночої статі.

Об'єктивну оцінку знань іноземних студентів проводили шляхом співвідношення поточної успішності та складанням підсумкового модульного контролю (ПМК).

Результати дослідження та обговорення. Результати опитування іноземних студентів за анкетой представлені у таблиці 1. Результати отриманих даних свідчать про те, що більший відсоток опитаних іноземних студентів добре сприймають матеріал, який подається на практичних заняттях та лекціях. Перевага у засвоєнні матеріалу на практичних заняттях пояснюється безпосереднім спілкуванням викладача і студента та можливістю вирішити складні, незрозумілі питання для студента в невеликій аудиторії. До того ж, більшість студентів вважає, що оцінка, яку вони одержували на практичних заняттях, відповідала їхньому рівню знань. Об'єктивною оцінкою за історію хвороби і оцінку, яку отримали на ПМК, вважає 86,85%.

Таблиця 1

Питання	Завжди	В основному	Ніколи
На практичних заняттях пояснення викладача були ясними і зрозумілими:	76,33 %	18,41 %	5,26 %